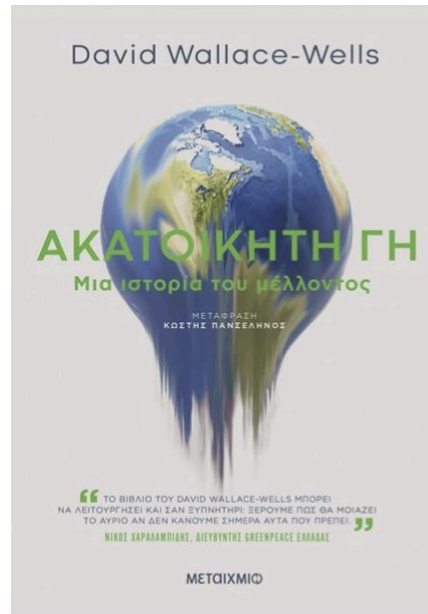

Ακατοίκητη γη: Μια ιστορία του μέλλοντος (Λ)

ΑΚΑΤΟΙΚΗΤΗ ΓΗ: ΜΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΜΕΛΛΟΝΤΟΣ ΤΟΥ DAVID WALLACE-WELLS

Τα πράγματα είναι άσχημα, πολύ άσχημα. Ο αργός ρυθμός της κλιματικής αλλαγής είναι ένα παραμύθι σχεδόν τόσο ολέθριο όσο και το παραμύθι πως δεν συμβαίνει καν, και μας πλάσάρεται μαζί με μια σειρά άλλες αυταπάτες που σκοπό έχουν να μας κάνουν να νιώσουμε καλύτερα: ότι η αύξηση της θερμοκρασίας του πλανήτη λαμβάνει χώρα μακριά μας και αφορά μόνο τον Αρκτικό Κύκλο. Ότι αφορά απλώς το επίπεδο της θάλασσας και τις ακτές, και δεν είναι μια απειλή κατά κάθε τοποθεσίας και κάθε μορφής ζωής. Ότι είναι μια απειλή κατά του «φυσικού» κόσμου, όχι του ανθρώπινου. Ότι οι δύο αυτοί κόσμοι είναι δήθεν ξεχωριστοί, και πως σήμερα ζούμε κατά κάποιον τρόπο εκτός ή «υπεράνω» ή προστατευμένοι από τη φύση, και όχι εντός της και κυριολεκτικά κατακλυσμένοι από αυτήν. Ότι ο πλούτος μπορεί να χρησιμεύσει σαν ασπίδα μπροστά στον όλεθρο της υπερθέρμανσης του πλανήτη. Ότι η χρήση ορυκτών καυσίμων είναι το αντίτιμο που πρέπει να καταβάλουμε για να συνεχιστεί η ανάπτυξη της οικονομίας. Ότι η ανάπτυξη της οικονομίας, και η τεχνολογία που αυτή παράγει, θα καταλήξει αναπόφευκτα στο να εφεύρουμε έναν τρόπο για να σταματήσουμε την περριβαλλοντική καταστροφή. Ότι έχει υπάρξει στο παρελθόν κάτι ανάλογο της απειλής που αντιμετωπίζει σήμερα το ανθρώπινο είδος, που μας επιτρέπει να ατενίσουμε το μέλλον μας με αισιοδοξία.

Τίποτε απ' όλα αυτά δεν είναι αλήθεια. Αλλά ας ξεκινήσουμε με τον ρυθμό της κλιματικής αλλαγής. Ο πλανήτης έχει αντιμετωπίσει πέντε μαζικούς αφανισμούς ζωής¹ πριν από αυτόν που ζούμε τώρα, και ο καθένας από αυτούς εξαφάνισε ακόμα και τα απολιθώματα όπου πάνω τους ήταν αποτυπωμένη η μέχρι τότε εξέλιξη, με το φυλογενετικό δέντρο του πλανήτη να επεκτείνεται, και μετά να καταρρέει, κατά διαστήματα, σαν πνεύμονας: το 86%

των ειδών ζωής² εξαφανίστηκαν πριν από 450 εκατομμύρια χρόνια· 70 εκατομμύρια χρόνια μετά, το 75%· 125 εκατομμύρια χρόνια μετά, το 96%· 50 εκατομμύρια χρόνια μετά. Αυτό είναι το δρομολόγιό μας, ο προορισμός μας. Κάτι που σημαίνει πως, αν ο πλανήτης οδηγήθηκε στο χείλος της κλιματικής καταστροφής στη διάρκεια μίας και μόνο γενιάς, το έργο της αποφυγής της καταστροφής αυτής ανήκει, και πάλι, σε μία και μόνο γενιά. Ναι, τη δική μας.

Δεν είμαι περιβαλλοντιστής και δεν θεωρώ τον εαυτό μου φυσιολάτρη. Έζησα το μεγαλύτερο μέρος της ζωής μου σε μια πόλη, απολαμβάνοντας αβασάνιστα τη χρήση εφευρέσεων επινοημένων από αλυσίδες βιομηχανικής παραγωγής. Δεν έχω πάει ποτέ για κάμπινγκ με τη θέλησή μου, και, παρόλο που πάντα θεωρούσα καλή ιδέα το να διατηρούμε τα ποτάμια μας και τον αέρα μας όσο το δυνατόν καθαρότερα, αποδεχόμενοι παράλληλα και την αντίληψη πως υπάρχει μια ισορροπία ανάμεσα στην οικονομική ανάπτυξη και το κόστος που επιφέρει αυτή στη φύση - και αποφάσισα πως, εντάξει, τις περισσότερες φορές θα επιλέγω την ανάπτυξη. Δεν θα σκότωνα με τα χέρια μου μια αγελάδα για να φάω ένα μπέργκερ, αλλά δεν θα γινόμουν και αυστηρά χορτοφάγος. Θεωρώ πως, όταν βρίσκεσαι στην κορυφή της διατροφικής αλυσίδας, δεν υπάρχει λόγος να μην το καμαρώνεις, γιατί δεν βρίσκω κάτι λάθος με τη χάραξη ενός ηθικού ορίου μεταξύ ημών και των υπόλοιπων ζώων του πλανήτη, και μάλιστα το θεωρώ προσβλητικό προς τις γυναίκες και τους ανθρώπους που δεν ανήκουν στη λευκή φυλή να συζητάμε περί επέκτασης μιας νομικής προστασίας που προσιδιάζει σε ανθρώπινα δικαιώματα προς χιμπαντζήδες, πιθήκους και χταπόδια, μόλις μία γενιά αφού σπάσαμε το μονοπώλιο των λευκών ανδρών ως προς το ποιος μπορεί να θεωρείται άνθρωπος με πλήρη νομικά δικαιώματα. Σε πολλά από αυτά δεν διαφέρω από τον μέσο Αμερικανό που περνάει τη ζωή του με μια μοιραία αυταρέσκεια, εθελουφλώντας προς ό,τι αφορά την κλιματική αλλαγή, η οποία δεν είναι απλώς η μεγαλύτερη απειλή που έχει αντιμετωπίσει το ανθρώπινο είδος πάνω στον πλανήτη, αλλά μια απειλή που ανήκει σε μια τελείως διαφορετική συνομοταξία και κλίμακα. Μια κλίμακα που ξεπερνά την ίδια την ανθρώπινη ζωή.

Πριν από μερικά χρόνια άρχισα να συλλέγω ιστορίες για την κλιματική αλλαγή. Διηγήσεις καθηλωτικές, τρομακτικές, σχεδόν απίστευτες, που ακόμα και οι διάφορες μικρότερης κλίμακας περιπετειούλες έμοιαζαν θρυλικές: Η ιστορία ενός γκρουπ επιστημόνων στον Αρκτικό Κύκλο¹⁷ που παγιδεύτηκαν στο ερευνητικό κέντρο τους, σε ένα νησί που κατοικούνταν επίσης από πολικές αρκούδες, από το λιώσιμο πάγων. Η ιστορία ενός παιδιού στη Ρωσία το οποίο δηλητηριάστηκε από άνθρακα που απελευθερώθηκε από το κουφάρι ενός νεκρού τάρανδου, όταν ξεπάγωσε ύστερα από δεκαετίες παραμονής στα έγκατα ενός παγετώνα. Στην αρχή μού φαινόταν λες και οι ειδήσεις σκαρφίζονταν ένα εντελώς νέο είδος αλληγοριών. Δυστυχώς, η κλιματική αλλαγή μόνο αλληγορία δεν είναι.

Από το 2011 και μετά, περίπου ένα εκατομμύριο Σύροι πρόσφυγες¹⁹ εκτοπίστηκαν στην Ευρώπη λόγω ενός εμφύλιου πολέμου που επιδεινώθηκε από την κλιματική αλλαγή και την ξηρασία - και πράγματι, η «περίοδος λαϊκισμού», που είναι σήμερα ιδιαίτερα έντονος σε ολόκληρη τη Δύση, οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στον πανικό και το σοκ που προκάλεσε το προσφυγικό κύμα. Η πιθανότητα μιας καταστροφικής πλημμύρας στο Μπαγκλαντές αναμένεται να βγάλει στον δρόμο έως και δέκα φορές περισσότερους πρόσφυγες σε έναν κόσμο που θα έχει αποσταθεροποιηθεί ακόμα περισσότερο από το κλιματικό χάος - και όσο πιο καφετί θα είναι το δέρμα των προσφύγων, τόσο μικρότερη θα είναι η ανοχή του

απέναντί τους. Επιπλέον, θα υπάρχουν πρόσφυγες από την υποσαχάρια Αφρική, τη Λατινική Αμερική και την υπόλοιπη νότια Ασία, οι οποίοι, σύμφωνα με υπολογισμούς της Παγκόσμιας Τράπεζας, θα ξεπεράσουν τα 140 εκατομμύρια μέχρι το 2050,²¹ ήτοι μια ανθρωπιστική κρίση εκατό φορές χειρότερη από αυτήν της Συρίας.²²

Οι προβλέψεις του ΟΗΕ είναι ακόμα πιο δυσοίωνες:²³ 200 εκατομμύρια κλιματικοί πρόσφυγες μέχρι το 2050. Τόσος ήταν ο παγκόσμιος πληθυσμός²⁴ κατά το απόγειο της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας - αν μπορείτε να φανταστείτε μέχρι και τον τελευταίο άνθρωπο που ζούσε εκείνη την εποχή να πρέπει να εγκαταλείψει το σπίτι του και να αρχίσει να περιπλανείται σε εχθρικές περιοχές αναζητώντας μια καινούργια πατρίδα.

Το χειρότερο πιθανό σενάριο για τα επόμενα τριάντα χρόνια, σύμφωνα με τον ΟΗΕ, είναι ακόμα πιο εφιαλτικό: «Ένα δισεκατομμύριο, ή παραπάνω, ευπαθείς²⁵ φτωχοί, που η μόνη τους επιλογή θα είναι ανάμεσα στον αγώνα και τη φυγή». Ένα δισεκατομμύριο ή παραπάνω.

Δραστηριότητες

1. Να κάνετε, με δικά σας λόγια, ένα σχεδιάγραμμα των μύθων που μας «πλασάρονται» και που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή. (70 - 80 λέξεις).
2. Να σχολιάσετε την εισαγωγική παράγραφο (1η παράγραφος) ως προς τον τρόπο οργάνωσης και το περιεχόμενο. Πιστεύετε ότι κατορθώνει ο συγγραφέας να παρακινήσει τον αναγνώστη να διαβάσει το βιβλίο με την πρόταση αυτής της παραγράφου και τις επιλογές του για την οργάνωσή της;
3. Πώς τεκμηριώνει ο συγγραφέας την άποψη ότι το έργο της αποφυγής της καταστροφής αυτής ανήκει, σε μία και μόνο γενιά, τη δική μας.
4. Στο απόσπασμα χρησιμοποιείται αποκλειστικά το πρώτο πρόσωπο. Γιατί; Τί επιδιώκεται με τη χρήση αυτού του προσώπου; Επιτυγχάνεται η επιδίωξη αυτή;
5. Ποια ταυτότητα προβάλλει ο συγγραφέας για τον εαυτό του στην τρίτη παράγραφο; Μιλώντας για τον εαυτό του και τον τρόπο ζωής του, ποιο επικοινωνιακό αποτέλεσμα φαίνεται να επιδιώκει σε σχέση με το περιεχόμενο του κειμένου και την πρόθεσή του;
6. Να σχολιάσετε το ύφος του λόγου στην τρίτη παράγραφο σε σχέση με το περιεχόμενο του κειμένου και την πρόθεσή του συγγραφέα.
7. Να σχολιάσετε τον ρόλο της τέταρτης παραγράφου ως προς τη συνεκτικότητα (νοηματική συνοχή) του κειμένου.
8. Αξιοποιώντας στοιχεία από το κείμενο να εξηγήσετε τη συσχέτιση των περιβαλλοντικών προβλημάτων με τα ανθρώπινα δικαιώματα. (100 - 200 λέξεις)